Patrizio Lainá

12.3.2025

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto TyV 13.3.2025 klo 12.15

Tulorekisterin hyödyntäminen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan toimialalla, O 9/2025 vp

- Tulorekisteriin sisällytettävä laajemmin tietoa työsuhteiden ehdoista kuten työajasta ja palkan osista.
- Työntekijöille mahdollisuus tarkistaa ja korjata tietoja.
- Työsuojeluviranomaisten ja ammattiliittojen pääsyä tietoihin laajennettava.
- Automaattisia seurantajärjestelmiä otettava käyttöön.
- Viranomaisten valvontaa ja työnantajien ilmoitusvelvollisuutta tiukennettava.

Yleistä

Tulorekisterin käyttöönotto on ollut merkittävä uudistus, joka tarjoaa mahdollisuuksia parantaa työmarkkinoiden läpinäkyvyyttä, työntekijöiden oikeuksien toteutumista ja harmaan talouden torjuntaa. Kuitenkin rekisterin toimivuudessa ja hyödyntämisessä on edelleen **kehittämistarpeita, erityisesti työnantajavelvoitteiden, työaikaraportoinnin, palkanmaksun oikeellisuuden ja tietojen käytettävyyden osalta**.

Tulorekisteri edesauttaa työntekijöiden oikeuksien toteutumista

Tulorekisterin käyttöönoton keskeinen tavoite oli hallinnollisten prosessien tehostaminen ja viranomaisten pääsy ajantasaiseen tietoon. Palkansaajan näkökulmasta rekisterin hyödyt ovat ilmeisiä. Tulorekisteri mahdollistaa työntekijälle pääsyn omiin tulo- ja palkkatietoihin lähes reaaliaikaisesti. Tämä voi vähentää tilanteita, joissa palkat ovat maksamatta tai ne on maksettu virheellisesti.

Työttömyysturvan ja sosiaalietuuksien maksatuksen sujuvuus helpottui tulorekisterin ansiosta**.** Kun tulotiedot ovat saatavilla reaaliaikaisesti, etuuksien käsittely nopeutuu. Tämä on tärkeää esimerkiksi työttömyysturvan ja asumistuen maksatuksen kohdalla.

Patrizio Lainá 12.3.2025

Tulorekisterin toimivuudessa on kuitenkin edelleen myös haasteita. Tiedot tulorekisterissä eivät aina ole ajantasaisia tai virheettömiä. Tämä voi johtaa siihen, että esimerkiksi työttömyysetuuden tai perhevapaan hakeminen viivästyy tai väärin ilmoitetut tulot vaikuttavat etuuksiin.

Ilmoitusvelvollisuudessa on myös edelleen hajanaisuutta. Kaikki työnantajat eivät ilmoita tietoja täsmällisesti tai ilmoitukset sisältävät puutteita, mikä voi johtaa työntekijän asemaa heikentäviin tilanteisiin. Työntekijöiden näkökulmasta tulorekisteristä ei aina saada riittävästi tietoa esimerkiksi palkanosien, ylityökorvausten tai palvelussuhteen ehtojen tarkasteluun.

Työntekijöille tulisikin tarjota paremmat mahdollisuudet tarkistaa ja korjata rekisterissä olevia tietoja. Rekisteriin tulisi **sisällyttää laajemmin tietoa työsuhteiden ehdoista, kuten työaikamerkinnöistä ja palkan eri osista**, jotta se palvelisi paremmin myös työriitojen ratkaisemista. Viranomaisten **valvontaa ja työnantajien ilmoitusvelvollisuutta olisi mahdollista tiukentaa**, jotta palkkatiedot olisivat luotettavia ja kattavia.

Tulorekisterin avulla on mahdollista vähentää harmaata taloutta

Harmaan talouden torjunnassa tulorekisteri tarjoaa viranomaisille työkalun pimeän työn, veronkierron ja alipalkkauksen valvontaan, mikä vähentää epäreilua kilpailua työmarkkinoilla.

Tulorekisterin avulla voidaan seurata, täyttyvätkö esimerkiksi työehtosopimusten mukaiset vähimmäispalkat ja ylityökorvaukset. Tulorekisterin tiedot voivat auttaa tunnistamaan työvoiman hyväksikäyttöön liittyviä ongelmia esimerkiksi ravintola- ja rakennusalalla mm. alihankintaketjujen valvonnassa.

Tulorekisteritietojen käyttö työehtovalvonnassa on vielä rajallista**.** Tällä hetkellä tulorekisteri ei tarjoa kattavasti tietoa esimerkiksi siitä, miten palkka jakautuu peruspalkan, lisien ja ylityökorvausten kesken. Myös valvonnan koordinointi on hajanaista**.** Eri viranomaisilla ei ole riittävän tehokkaita mekanismeja tietojen jakamiseen ja hyödyntämiseen, mikä vaikeuttaa valvontaa. Tulorekisteri mahdollistaa lähes reaaliaikaisen tietojen seurannan, mutta käytännössä valvonta tapahtuu usein jälkikäteen, mikä jättää mahdollisuuden työehtojen kiertämiseen.

Työsuojeluviranomaisten ja ammattiliittojen pääsyä tulorekisterin tietoihin tulisi laajentaa työehtojen valvonnan tehostamiseksi. Tulorekisterin tietosisältöä tulisi kehittää niin, että se **sisältäisi tarkempia tietoja palkkarakenteista**, mikä auttaisi tunnistamaan alipalkkausta. Harmaan talouden torjunnassa tulisi **ottaa käyttöön automaattisia seurantajärjestelmiä**, jotka voivat tunnistaa epäilyttäviä palkanmaksukäytäntöjä ja ilmoittaa niistä valvontaviranomaisille.

Patrizio Lainá 12.3.2025

Tulorekisteri edistämään työelämän tasa-arvoa

Tulorekisteri voi myös edistää työelämän tasa-arvoa, kun sitä hyödynnetään esimerkiksi palkkaerojen seurannassa ja perhevapaiden käytön analysoinnissa. Sen avulla voidaan seurata palkkatasa-arvon toteutumista eri toimialoilla ja yrityksissä, analysoida perhevapaiden käyttöä ja niiden vaikutusta palkkakehitykseen ja tunnistaa sukupuolten välisiä eroja ylityökorvausten ja muiden palkanlisien maksamisessa.

Tulorekisterin tietojen avoimuus on rajallista, mikä vaikeuttaa laajempaa tasa-arvon seurantaa. Palkkatiedot eivät ole aina vertailukelpoisia, koska eri työnantajat ilmoittavat tietoja eri tarkkuudella. Tasa-arvotyössä tarvitaan laajempaa yhteistyötä, jotta rekisterin tietoja voidaan hyödyntää tehokkaasti esimerkiksi palkkakartoituksissa.

Tulorekisterin tietoja tulisi **hyödyntää laajemmin tasa-arvotyössä esimerkiksi lisäämällä palkka-analyysien julkisuutta ja vertailumahdollisuuksia**. Tulorekisteristä saatavien tietojen kehittäminen on oleellista, jotta tasa-arvolainsäädännöllä voidaan jatkossa tukea paremmin palkkatasa-arvon edistämistä ja syrjinnän torjuntaa.

Tulorekisteri on tärkeä väline työelämän kehittämisessä, mutta sen hyödyntämisessä on vielä parannettavaa. Palkansaajien näkökulmasta se tarjoaa mahdollisuuksia työntekijöiden oikeuksien vahvistamiseen, työehtojen valvontaan ja tasa-arvon edistämiseen.

Lisätietoja Patrizio Lainà, pääekonomisti,
040 583 4432
patrizio.laina@sttk.fi